

VECKOBLADET

Nr 21 webbform

100618

Sommaren är här!

Efter en innehållsrik vår tar nu Veckobladet sommarledigt. En vår som dominerats av artiklar om utrikes händelser med Palestina som största ämne i synnerhet efter Israels brutala angrepp på biståndsskeppen till Gaza.

Den 20:e augusti startar vi utgivningen igen. Då är det en månad kvar till valet och förhoppningsvis är våra skribenter laddade med intryck från valrörelsen att förmedla till läsarna.

Tills dess vill vi önska er alla en riktigt bra sommar med en lagom blandning av lek och politik.

red

Söndagspromenader nära Lund

Klostergårdens byalag anordnar söndagspromenader klockan 15, söndagarna den 30 maj, 6 juni, 13 juni och 20 juni.

Söndagen den 20 juni är temat ”Skånes odlingslandskap. En rundvandring från Tetrapak via Knästorp.”

Utsikt över Dalby kyrka, Romeleåsen, Uppåkra och Höje ås dalgång. Intressanta perspektiv på Lunds profil från sydöst.

Samling klockan 15 vid Öppenvårdscentralen i Sankt Lars.

Klostergårdens Byalag, c/o Gunnar Stensson, tel 046-133171, mailadress:

gstensson@hotmail.com.

Vänsterns sommarakademi

Osäker på vad du ska göra i sommar? Osäker på om du får något sommarjobb?

Under perioden 21 juni - 30 juli genomförs Vänsterns sommarakademi.

Våra kurser berättigar till studiemedel och genomförs i samverkan med olika föreningar inom Malmös breda vänster.

Delta i sommarakademien och öka dina kunskaper om Sveriges inblandning i ockupationen av Afghanistan. Utnyttja sommaren och var med om att bygga ett kulturhus. Lär dig mer om fackligt arbete.

Du anmäler dig kurserna via vår hemsida: www.kvarnby.fhsk.se

Skåne är rökt

Statsvetarprofessorn Sören Holmberg (för övrigt gammal r-are) ångrar nog sitt uttalande ”alliansen är rökt”, som fälldes när denna låg under med nästan 20 procentenheter i opinionsmätningarna. Nu är balansen en annan, och det finns skäl att frukta att det blir fyra år till med Reinfeldt & co.

För våra trakter ser det extra mörkt ut. SCB gav ju de rödgröna 6 procentenheters försprång nu senast, men det var i landet som helhet.

I sydvästra Skåne, ”Stormalmö”, ledde allianspartierna med 48–42, och man tvingas nog tro Sifo och andra om att siffrorna har förvärrats sen dess.

Man noterar särskilt det svaga stödet för Vänsterpartiet, 2,6 procent. Okej, felmarginalen är betydande. 604 tillfrågade personer innebär att intervjuarna hittade 15 V-sympatisörer. Med två procentenheters felmarginal skulle det i själva verket kunnat vara 30 personer och 5,2 procent. Fast alternativt tre Vänsterpartister och 6 promille.

I valen 1998 och 2002 vann V ett riksdagsmandat i var och en av de fyra skånska valkretsarna. Efter 2006 det bara Malmörepresentanten kvar. Dagens siffror ger vid handen att Marianne Berg sitter löst, i synnerhet som hon inte har utmärkt sej över hövan under sina fyra år.

En vecka före SCB-publiceringen hade Helsingborgs Dagblad frågat 1000 helsingborgare, en mätning som märkligt nog inte noterades i vare sej riks- eller Malmömedier. Där var M större än S och 22 personer skulle rösta på V om det var val när de tillfrågades. Alltså 2,2 procent. Det pekar i riktning mot SCB:s siffror. Finns det då anledning tro att Lunds siffror avviker från Helsingborgs och ”Stormalmö”? Inte om man ska döma efter det miserabla förstamajfirandet. De fyra kommunala V-mandaten i Lund vanns visserligen med god marginal – det var först vid den definitiva sammanräkningen som SD knep partiets femte mandat. Men har nu det regionala stödet till partiet nästan halverats sen förra valet kan åtminstone en fullmäktigeplats gå förlorad. Och det lär inte vara till Demokratisk vänster, trots det partiets relativt goda synlighet i pressen.

Kan då något göras för att vända utvecklingen? Knappast i landskapet Skåne. Det måste nog till en förändring på nationell nivå som slår igenom även här. Det är svårt att se vilka utspel eller händelser som kunde åstadkomma detta. Men låt oss hoppas på en rejäl miljökatastrof,

till exempel en värmechock som fyller hela Östersjön med giftiga alger, eller en rysk jättetanker som kolliderar med Utklippan och sjunker. Det kommer att ge Miljöpartiet en massa extra röster – ni minns väl säldöden? – och därmed att gynna hela rödgröna blocket. Så en ny regering i Stockholm är ingen helt utopisk tanke. Men här är det kört, Skåne är rökt.
Gunnar Sandin

PS Veckobladet lär komma att upprepa sin populära tävling ”Gissa mandatfördelningen i Lund”.

Pensionsdebatten

Det finns *ett* stort problem, i nuläget, med vårt allmänna pensionssystem, det är inte jämställt. Detta diskuteras nästan inte alls. Man kan dela upp problemet två. Dels att vi har alldeles för låga pensioner. Det är främst kvinnor som har låga pensioner, kvinnor som inte deltagit i arbetslivet i någon högre grad. Att höja upp dessa pensioner så att den lägsta pensionen, garantipensionen till 10.000 kr i månaden mot ca 7.500 nu är faktiskt ekonomiskt fullt möjligt. Det torde kosta oss mindre än 10 miljarder och är delvis självfinansierande. Jämför detta med att alliansen har sänkt skatter med uppemot 100 miljarder under mandatperioden. Jag är själv besviken över att de rödgröna riksdagspartierna inte lägger pengar på att antingen höja garantipensionen eller höja grundavdraget i dessa inkomstlägen.

Det andra problemet är att inte ens kvinnor som varit med i arbetslivet, under lång period, når upp till männens pensioner. Det beror så klart på att kvinnor tar största ansvaret för barnen. Just detta att kvinnor tar huvuddelen av ansvaret för barn och därmed får lägre pension är paradoxallt. Det är ju barnen som är garanten för att vi skall få pensioner över huvudtaget. Hur vi skall lösa den här problematiken är svårt, men det borde åtminstone diskuteras. Det enskilt bästa förslaget är att se till att män tar sin del av föräldraledigheten. Förslaget att män erbjuds minst fyra månaders föräldraledighet är bra, det är ett positivt och framsynt. Varför man kallar detta generösa erbjudande att kvotera är för mig konstigt.

Männen

Jag skriver detta därför att det finns förslag i Lund att de som är över 65 år skall få åka gratis buss, under vissa tider, i stadstrafiken. Det är Kristdemokraterna som föreslår detta, ett parti som har infört en särskild pensionärsskatt. Förslaget är populistiskt för att få bort diskussionen om den orättvisa pensionärsskatten. KD har också varit med om att höja busstaxan taxan från 10 till 17 kronor. Att lägga ett förslag om gratis bussresor beror säkert på att det i samhället finns en syn att det är ”synd” om pensionärer, i allmänhet. Så är det inte! Förutom de problem jag tar upp ovan har de flesta bra pensioner. Låt oss se på statistiken!

2004, jag har tyvärr inte nyare siffror men relativiteten finns där, hade en man över 65 år i Lund, i genomsnitt, en inkomst på 20.000:- per månad. Skall verkligen denna grupp få subventioner på busstrafiken i Lund? Den statistik jag har skiljer på olika åldersgrupper och på kvinnor och män. Bland dessa grupper har män över 65 år näst högst inkomst. Det är bara män mellan 25-64 som har högre inkomst. Till och med kvinnor i åldersgruppen 25-64, har lägre inkomst än män över 65 år. Man skall också komma ihåg att en person över 65 år sällan har försörjningsplikt och knappast har utgifter för fackförenings- eller arbetslöshetsavgift. Man har generellt sett låga hyror, sällan lån och ofta värden i boendet. Jag vill påstå att män över 65 år är den grupp som har det ekonomiskt bäst.

Om vi skall subventionera någon grupp så är det möjligtvis pensionärer som har högst 10.000

i pension. Men jag värjer mig också mot detta. Höj, som föreslagits, de lägsta pensionerna och ta bort den särskilda pensionärsskatten så slipper någon stå med mössan i hand.

Ett problem till

Det finns faktiskt ett problem till i vårt allmänna pensionssystem. Om vi fortsätter att bli allt äldre, och det får vi hoppas, så kommer pensionerna, räknat som del av slutlön, bli allt för låga. När vi beräknas bli 85 år, i snitt, mot runt 81 nu, så kommer den allmänna pensionen att sjunka till runt eller till och med under 40 %. Det är inte bra i ett allmänt pensionssystem. Tyvärr hör jag bara gnäll om den här problematiken, aldrig hur vi skall lösa det! Lösningen är enkel! Vi måste höja avgifterna och det är faktiskt enda rimliga lösningen!

Sven-Hugo Mattsson

Bloomsday 16 juni 1904

Några irländska studenter, för tillfället boende i ett martellotorn utanför Dublin, vaknar en junimorgon och klättrar upp till tornets krön. En av dem stiger upp på själva bröstvärdet och ser ut över Dublinbukten. ”Herregud, säger han lugnt. Är inte havet just så som Algy kallar det: en öm grå moder? Det snorgröna havet. Det pungkrympande havet.”

Det står i upptakten till James Joyce´s stora roman Odyssevs som vi alla läst även om vi inte gjort det, lika lite som vi satt oss in i relativitetsteorin.

De tre manliga studenterna stämmer upp en sång om kröningen. Sången är lika aktuell idag, om man bara ändrar ”kröningen” till ”bröllopet”. Så här går den:

Visst ska vi ha en roli da

En öl- och vin- och viskyda

På bröllops bröllops

Ja på bröllopsdan

Visst ska vi ha en roli da

På bröllops bröllopsdan!

Någon av Röda Kapellets kompositörer borde tonsätta den!

Gunnar Stensson

It´s the End of the World as we know it

Än idag täcks 80 procent av den globala primärenergiförbrukningen med kol, olja och gas. Enligt nu gällande prognoser ökar förbrukningen med 1,6 procent om året.

Oljeförbrukningen kommer att stiga från 84 miljoner fat 2005 till 116 miljoner fat 2030.

Utan olja kommer den industriella ekonomins system bryta samman: industri och sysselsättning bygger till stora delar på användning och bearbetning av råolja; trafik och mobilitet är huvudsakligen beroende av raffinerade oljeprodukter - till havs, till lands och i luften.

Detsamma gäller plastindustrin, gödsel, byggmaterial, färger, textilier mm. Oljan är en politiskt, ekonomiskt och till och med kulturellt oersättlig produkt. Uppgifterna ovan har hämtats ur Leggewies och Weltzers aktuella bok ”Slutet på världen som vi känner den”.

Peak oil

I förra VB kompletterade Erik Kågström sin mer än tvååriga serie artiklar om det nödvändiga i att bryta med konsumismen och skapa ett långsiktigt hållbart ekonomiskt system med en analys av läget nu, när vi vet att oljetillgångarna närmar sig sitt slut.

80 procent av energiförbrukningen täcks alltså av fossila bränslen. Den förnyelsebara energin ligger på 17 procent. Den består av vattenkraft, biomassa, vind, sol, tidvatten och jordvärme. Enligt EU ska den öka till 20 procent till 2020.

Under 250 år har vi med stor framgång tillämpat ett ekonomiskt system som bygger på olja och fossila bränslen.

Nu inser vi, att detta system leder till en okontrollerbar klimatuppvärmning, att energiresurserna blir knappare (trots att oljekatastrofen i Mexikanska golfen kan tyckas tyda på motsatsen), att exploateringen av miljön leder till att arter och bestånd oåterkalleligen går förlorade och att överlevnadsmöjligheten för flertalet av jordens befolkningen försämras genom samverkan av dessa faktorer.

Erik Kågström har länge insett det, liksom många av oss andra. Men världen har drabbats av schizofreni: trots att våra kunskaper om vad som är nödvändigt lyssnar vi på politiker och ekonomer som uppmanar oss att konsumera för att hålla hjulen i gång och skapa tillväxt. Kriser kan uppträda inom ett ekonomiskt system. Det har vi flera gånger upplevt – och klarat av. Men den här gången har själva systemet stött på en gräns. Tidigare har vi trott på en oändlig tillväxt.

Nu har vi ställts inför *ändligheten* beträffande energitillgångarna, möjligheterna att belasta miljön, de biologiska resurserna, den ekonomiska tillväxten och planetens bärkraft.

De försök som gjorts för att reparera systemet kan liknas vid att byta en defekt vattenkran i en förstaklasshytt sedan Titanic kolliderat med isberget. Ett av de desperata tilltagen är riksdagens beslut att åter tillåta byggandet av kärnkraftverk.

Den oljebaserade kulturen närmar sig, som tidigare kulturer, sitt slut. Ett helt nytt system måste skapas, ett som tar hänsyn till de kunskaper vi nu har.

Om vi ska lyckas återbilda systemet på en lägre nivå är en ny kulturell modell nödvändig. Vi måste lösgöra oss från de strategier som fungerat hittills och skapa helt nya referensramar. Också människolivet är ändligt. En individ kan överblicka bortåt ett hundra års utveckling. Men varken Erik eller jag kommer att få uppleva det nya systemet, hur intressant det än vore.
Gunnar Stensson

Kulturtips

Sommarrockshow

På Svaneholms Slott fredag 18 juni kl 19.

[Läs mer](#)

Stockamöllan Jazz & Swing Festival 2010

Festival med stort gemyt! Dansare, musiker och publik från hela världen tränger ihop sig i ett gigantiskt cirkustält och åtnjuter tre dagars festivalstämning! I Stockamöllan 18, 19 och 20 juni.

Fre 18 jun kl. 18:00

[Läs mer](#)

Det Lite Billigare Lite Sämre Bröllopet

När Victoria och Daniel gifter sig i Stockholm är det fler som gifter sig i Malmö! Kom till årets näst mest uppmärksammade Bröllop och fira med de nygifta. Musik, dans och glädje! På Moriskan i Folkets Park lördag 19 juni kl 21:00.

[Läs mer](#)

Biograf Spegeln - Metallica, Slayer, Anthrax och Megadeth

Direktsänd Heavy Metal På Biograf Spegeln 22 juni kl 19.

[Läs mer](#)

Matkaravan med Hanna och Linda

med Hanna Tunberg och Linda Dahl

- smaka på våra nya matkulturer. guidade turer runt Möllevångstorget.

Tis 22 jun kl. 16:00, Tis 29 jun kl. 16:00, Ons 30 jun kl. 16:00, Tis 6 jul kl. 16:00, Ons 7 jul kl. 14:00, Ons 14 jul kl. 16:00, Tor 15 jul kl. 14:00, Ons 21 jul kl. 11:00 och 14:00 samt Tor 22 jul kl. 16:00

[Läs mer](#)

Historisk vandring med Malmö By Foot

Malmö By Foot tar dig genom Malmös spännande historia från medeltiden till modern tid.

Ons 23 jun kl. 17:15, Sön 27 jun kl. 12:00, Sön 18 jul kl. 12:00, Ons 21 jul kl. 17:15, Ons 28 jul kl. 17:15 samt Ons 4 aug kl. 17:15

[Läs mer](#)

Antigone av Sofokles

Premiär midsommarafton 25 juni! Spelas på Skillinge Teater t o m 8 augusti.

Fre 25 jun kl. 20:00

[Läs mer](#)

Kontrabasen

På Skillinge Teater 29 juni och 2 juli.

Tis 29 jun kl. 20:00

[Läs mer](#)

Det ska finnas ett spöke

Ett Magiskt Berättande Vandringsdrama, på Skillinge Teater 4 juli, 11 och 14 augusti

Sön 04 jul kl. 15:00

[Läs mer](#)

Ditt Liv Är Här - Kajsa Ernst

Teaterimprovisation under bar himmel i havet med Kajsa Ernsts liv som manus!

På Ribersborgs Kallbadhus 4 juli kl 20.

[Läs mer](#)

The Monkey Opera

Den ultimata dekadenta magishowen. Magi, musik, och komedi i excentrisk, unik förpackning, i rasande tempo, ibland argt, ibland ömsint. Premiär den 7 juli 2010!

Ons 07 jul kl. 20:00

[Läs mer](#)

ROCK N ROLL SUMMER

I sommar ger sig tre av Sveriges populäraste rock n' roll-akter, The Refreshments, The Boppers och Eva Eastwood, ut på gemensam turné, 9 juli på Stora Scenen, Malmö Folkets Park

Fre 09 jul kl. 19:00

[Läs mer](#)

Sommarkonsert med Huaröds Kammarorkester

På Månstorps Gavlar 14 juli kl 19.

[Läs mer](#)

Nisse Hellberg

på Tant Gertrud 17 juli kl 20.

[Läs mer](#)

THE BEST OF RAY CHARLES - CLAES JANSSON

På Ribersborgs Kallbadhus söndag 18 juli kl 18.00.

[Läs mer](#)

Sail along silvery moon

På Skillinge Teater 23 och 24 juli samt 10, 11 och 13 augusti.

Fre 23 jul kl. 20:00

[Läs mer](#)

Mats Ronander

på Tant Gertrud 24 juli kl 20.

[Läs mer](#)

Ditt Liv Är Här - Gudrun Schyman

Teaterimprovisation under bar himmel i havet med Gudrun Schymans liv som manus!

På Ribersborgs Kallbadhus 25 juli kl 20.

[Läs mer](#)

Kärleksdrycken

Med Donizettis underbart hänförande musik ger Skånska Operan en föreställning om kärlekens obevekliga kraft.

Ons 28 jul kl. 19:00

[Läs mer](#)

PARKSOMMAR 2010 - Crashdiet och Bullet

I samarbete med Folkets Hus & Parker/Riksteatern arrangerar Malmö Folkets Park en kväll i hårdrockens tecken, med tre av Sveriges mest populära band inom genren, 30 juli på Stora Scenen

Fre 30 jul kl. 18:00

[Läs mer](#)

VIKTORIA TOLSTOY & SVANTE THURESSON

På Ribersborgs Kallbadhus söndag 1 augusti kl 18.00.

[Läs mer](#)

I God Beredskap

På Skillinge Teater 5 och 6 augusti.

Tor 05 aug kl. 20:00

[Läs mer](#)

Babben och Lennie med Elina

I samarbete med Folkets Hus & Parker/Riksteatern arrangerar Malmö Folkets Park en kväll i ståuppkomikens tecken, med tre oerhört populära komiker, 6 augusti på Moriskans utescen

Fre 06 aug kl. 19:00

[Läs mer](#)

Dan Hylander

på Tant Gertrud 7 augusti kl 20.

[Läs mer](#)

Hela kulturcentralens [program](#)

Viktigt råd till politiker i valtider

Årets kommunalpolitiska höjdpunkt inträffar samtidigt med detta VB-nummers utgivning, dvs under budgetdebatten torsdag-fredag. Jag hann med själva upptakten, den allmänpolitiska debatt där partiföreträdarna paraderar. Så här kommer en snabbrecension.

Kommunalråden tar till orda

Den borgerliga alliansens ledare, Mats Helmfrid (m) inledde, med ett kåserande och ofokuserat anförande där han nästan höll på att gå bort sig i betraktelser över det soliga vädret och lundabornas nöjda sinnen. Det var dessvärre det sämsta i raden och det är tråkigt därför att Lund hade förtjänat en bättre företrädare under de här åren. Han hade inte så mycket att säga om det egna budgetförslaget utan kritiserade mest de röd-gröna för att de talade illa om utvecklingen i Lund. Om det är så dåligt, hur kommer det sig då att så många vill flytta hit, frågade han. Tove Klette (fp) hade samma argumentation mot de röd-gröna men gick mera in på politiska sakfrågor, vilket aldrig är fel. Huvudtalare för de röd-gröna var Anders Almgren(s) som i ett sakligt och välstrukturerat anförande gick igenom det röd-gröna budgetförslaget. Hade det varit hälften så långt hade det varit dagens bästa.

Retorikens mästare

Men bäst var nu Mats Olsson(v), faktiskt i viss konkurrens med Lars Bergwall (c). Den senare höll sig till de områden han behärskar – främst de östra kommundelarna – och talade för centerns mer restriktiva linje vad gäller tillväxt och bostadsbyggande. När Bergwall kan avhålla sig från att tala om de farliga kommunisterna är han värd att lyssna till. Vad gäller Mats Olsson så vinner han på sin skickliga dramaturgi, utomordentliga ordval och förmåga att ta tillvara uppkommande debattsituationer. Nu inledde han med att förklara att han hade en viktig dementi att komma med. Den gällde påståendet att någon i den röd-gröna gruppen uttalat sig förklenande om kvalitén i Lunds skolor. Lunds skolor är utmärkta, sa Mats, det är riktningen vi talar om, de minskande resurserna och den sjunkande lärartätheten och detta är ovedersägliga fakta. Jag stannade inte för att lyssna mer, men det är svårt att tänka sig att

Mats Helmfrid eller Tove Klette skulle kunna återkomma i ärendet efter det.

Ännu en seger för plastindustrin och sportlobbyn

I förra veckans kolumn uttryckte jag farhågor för att Vänsterpartiet i Lund skulle ge efter för idrottslobbys krav på konstgräs på fotbollsplanerna. Dessvärre besannades farhågorna: i det gemensamma röd-gröna budgetförslaget ströks det ut konstgräsplaner för miljontals kronor över hela kommunen. ("en systematisk utbyggnad", Anders Almgren(s)) Mitt och andras motstånd handlar naturligtvis inte om att vi inte skulle gilla fotboll.: Det är klart vi ska ha fotbollsplaner, t.ex. också på Gunnesbo där det länge har lovats en ny och bättre plan. Men konstgräs är en dyr modesak fotbollen klarar sig utan. Man hade möjligen kunnat hoppas på att Miljöpartiet satte sig emot denna orgie i plast, men nej. När fotbollsklubbarna pekar på något och det är val på gång så vågar man inte säga nej. Jag tror och hoppas på att det mer restriktiva borgerliga budgetförslaget segrar på denna punkt.

Listiga knep

Det är inte lätt att vara politiker. T.ex. tycks frågan om var man bor vara svår att besvara liksom frågan om var man borde bo. Dock tydligen inte för Martin Klette som i Sydsvenskan framt förklarar att han är jurist och därför vet bäst. Det känns ju betryggande. En gissning kan vara att han kan finna för gott att träda tillbaka som folkpartikandidat till Lunds kommunfullmäktige inom en inte alltför avlägsen framtid.

Därutöver gäller det för politiker att uppträda på rätt sätt, t.ex. gentemot media. Därför finns det särskilda medieträningskurser för politiker där man får lära sig grunderna. Eftersom läsekretsen här i huvudsak består av politiker. låt vara på sin höjd suppleanter i någon sällan sammanträdande nämnd, Men det är ju val snart och jag vill gärna dela med mig med vad jag har uppfattat som det viktigaste medietipset. Alltså:

När en journalist ringer, så finns det bara en sak att göra: säg att du inte kan ta samtalet just nu. Det är avgörande att skaffa tid för att kunna hantera frågan på rätt sätt. Det är klart, man får försöka snappa upp vad ärendet gäller, men det centrala är att så snabbt som möjligt säga: – Du, tyvärr, jag sitter lite illa till just nu (alternativt: står i duschen, är på väg till London, sitter i sammanträde med partistyrelsen etc). Men återkom senare/i morgon/ nästa vecka /när jag är tillbaka efter semestern.

Ja, det är respiten som ska göra jobbet, du ska hinna tänka ut ett lämpligt svar. Men om det inte skulle lyckas och du blir tvungen att göra en s.k. pudel så finns det bara en sak att säga: – Ja, vi håller redan på att se över våra rutiner.

Trevlig sommar!

Lucifer

Peak Oil 2

År 1972 publicerade den s. k. Romklubben "Limits to Growth". En grupp vetenskapsmän vid Massachusetts Institute of Technology i Cambridge, USA hade fått uppdraget att undersöka om oändlig ekonomisk tillväxt var möjlig på en ändlig planet. Slutsatsen i deras rapport var att om ingenting drastiskt inträffade så skulle den ekonomiska tillväxten hejdas under första halvan av 2000-talet och följas av en katastrofal nedgång i det industriella samhället. Det var chockerande nyheter som dock avfärdades av ekonomerna medan politikerna var splittrade. På sätt och vis stod världen inför ett vägval i slutet av 70-talet. Oljekriserna hade skapat en medvetenhet om konsekvenserna av energibrist och nödvändigheten att hushålla med de

resurser som finns. På många håll startades rörelser för en ekologiskt hållbar utveckling. Partier bildades med miljön som huvudintresse. Mängder av projekt för att producera alternativ energi kom till stånd. Ökad energieffektivitet och sparsamhet med bränslekonsumention ledde till att oljekonsumtionen decenniet efter 1973 globalt minskade med 15 %. I slutet av 70-talet fanns i västvärlden en opinion som om den politiska viljan funnits hade kunnat leda till en ekologiskt hållbar utveckling. I sitt tal från Ovala rummet den 15 juli 1979 lade USA:s president Jimmy Carter fram ett program för att minska landets oljeberoende. Det innehöll inte bara uppmaningar till ökad energieffektivitet och sparsamhet med energi. Han ville också införa importkvoter för olja, ransonera bensin, stärka de offentliga transportsystemen och utnyttja alternativa energikällor som biomassa och sol. Självt lät han installera solfångare på Vita Huset. Carter fick aldrig möjlighet att realisera sina förslag.

När Ronald Reagan blev president 1980 blev det andra tongångar. Han beordrade att solfångarna på Vita Husets tak skulle tas bort. "Sån skit behöver vi inte". Reagan och Thatcher såg till att kranarna öppnades helt i de nya oljefälten i Alaska och Nordsjön. En överproduktion av olja ledde till att oljepriserna pressades ned under 10 dollar per fat. Priskonkurrensen gjorde att många företag som satsat på alternativ energi gick i konkurs. Påbörjade kärnkraftverksbyggen fick avbrytas. Så skapades myten om oändlig tillgång på billig olja.

I de stora oljebolagen är det förbjudet för de anställda att ens nämna begreppet Peak Oil. Men under 90-talet började en grupp pensionerade oljeexperter med den brittiske geologen Colin Campbell i spetsen räkna på när oljetoppen kunde tänkas inträffa. Man kom fram till att Hubberts förutsägelse om en topp i början på 2000-talet låg nära sanningen. Den amerikanska regeringen litade inte på dessa experter och uppdrog åt den amerikanska energikonstulanten Robert L. Hirsch att utreda eventuella konsekvenser om oljeproduktion i världen inte skulle motsvara efterfrågan. Hirschs rapport publicerades 2005 med titeln "Peaking of world oil production: impacts, mitigation & risk management". Hirsch blev uppenbarligen överraskad av resultaten och de slutsatser han tvingats göra. I en intervju i samband med offentliggörandet av rapporten sade han bland annat: "... vi har ett mycket allvarligt, allvarligt problem. Mycket värre än det värsta vi kunde tänka oss. Detta problem är verkligen skrämmande. Detta problem liknar ingenting som jag någonsin sett under min livstid. Och ju mer man tänker på det och ju mer man ser på siffrorna desto oroligare blir man som iakttagare. Det är så lätt att låta alarmistisk, och jag är rädd att en del av det som jag säger kan låta alarmistiskt, men det är helt enkelt fråga om att riskerna här överträffar allt som någon av oss någonsin sysslat med. Riskerna för våra ekonomier och för vår civilisation är enorma, och folk vill inte höra det". Hirsch ansåg att det krävdes minst 10 år och förmodligen 20 år av förberedelser om man ville undvika en katastrofal utveckling efter Peak Oil. Men hans rekommendationer gick inte ut på en satsning på alternativa förnyelsebara energiformer utan framför allt på ett intensifierat letande efter olja och förbättrad teknik för att utvinna mera olja i existerande fält. Oljekriget mot Irak och satsningen på etanol med majs som bas kan kanske ses som det amerikanska svaret på denna rapport.

Sedan 2005 har prognosen beträffande tidpunkten för Peak Oil varierat mellan att den redan inträffat till att det skulle dröja till 2030-2040. Men under den gångna våren har tidsutrymmet krympt betydligt. Från flera håll har det kommit varningar att Peak Oil kan komma inom en nära framtid. Redan i slutet av 2009 hade fysikprofessorn i Uppsala Kjell Aleklett och hans medarbetare kritiserat det internationella energiorganet IEA för dess optimistiska kalkyler om framtida oljeproduktion och hävdade att Peak Oil redan är för handen. I februari 2010 kom brittiska UK Industry Task Force on Peak Oil and Energy Security med en rapport som

förutsåg en oljekris inom fem år. I mars hävdade vetenskapsmän i Kuwait att konventionell olja skulle nå en topp 2014. Samma månad träffades världens energiministrar vid ett International Energy Forum bakom lyckta dörrar. Där lär Peak Oil varit på tapeten och enligt läckor skall det ha uttryckts oro för oljebrist före 2020.

I april i år släppte den amerikanska försvarsmaktens högsta ledning – ”US Joint Forces command” – en bomb. Amerikansk militär uppmanades att planera för en eventuell oljebrist om två år. År 2015 skulle skillnaden mellan produktion och efterfrågan på olja kunna uppgå till 10 miljoner fat om dagen.

I maj medger en företrädare för amerikanska energidepartementet, Glenn Sweetnam, att det finns en risk för att produktionen av flytande bränsle globalt kan minska mellan 2011 och 2015, om inte investeringar görs.

Det tycks brinna i knutarna när det gäller Peak Oil men mediatystnaden är total och regeringarna tiger.

Erik Kågström

Så går det till på Wall Street

Det händer så där vart femte år att man träffar på en bok man inte kan slita sig från förrän den är läst inom ett dygn. I mitt fall hände det i helgen med en nyutkommen bok jag hade hört talas om en dag och nästa dag fann bland nya böcker på Lunds utmärkta stadsbibliotek. Michael Lewis, amerikansk journalist har skrivit ”The Big Short” (Norton, 2010, ännu ej i pocket), vilket lär kunna översättas med ”den stora blankningen”. Att blanka betyder att man spekulerar i att priset på en storhet (aktie, råvara etc) kommer att gå ner och att man i så fall kan tjäna på det. På ett sätt är det inte konstigare än att man kan spekulera i att något går upp i värde.

Bostadslån med lockränta

Basen för det hela är amerikanska bostadslån med tveksam säkerhet (subprime-lån). Sådana lån utfärdades i stor myckenhet av amerikanska låneinstitut, oftast på 30 år men innan dess amorteringsfria. De hade låg lockränta de första två åren, säg 6 procent men därefter kanske 12. Inga egentliga säkerheter behövdes utöver huset själv och inga krav fanns på inkomst etc. Ofta handlade det om att folk ytterligare belånade ett hus de redan ägde, t.ex för att köpa bil. Ingen, vare sig bank eller lånekund, räknade med att lånarna skulle klara att betala räntan i längden, utan modellen var att man efter några år tog ut ett nytt lån som användes för att betala det tidigare och kanske rentav få pengar över. Allt fungerade så länge huspriserna steg. Men inte nog med detta. Stora finansinstitut och banker med namn som Goldman Sachs och Morgan Stanley övertog sådana bostadslån och buntade ihop dem så där 1000 åt gången och gjorde dem till bostadsobligationer som såldes till villiga sparare av typ pensionsfonder och europeiska investerare på jakt efter placeringar i USA. Det var blandade lånefonder som bedömdes säkra, t.ex. därför att huspriserna förväntades inte samtidigt gå ner i Florida och Kalifornien. Bankerna tjänade stora pengar och handeln med bostadsobligationer blev den stora inkomstkällan på Wall Street. Obligationerna fanns i olika klasser: de säkraste lånen hade låg ränta och de osäkra högre och de som avgjorde klassningen var

kreditbedömningsfirmor som Moody och Standard&Poor.

Lurendrejeri

Men kreditbedömarna tittade inte så noga, och var ganska lättlurade. De tjänade ju hur som helst bra. De tog t.ex. inte reda på detaljer om de ursprungliga låntagarna utan kollade bara att de inte hade alltför dålig finansiell historia bakom sig. Och det hade de sällan, de hade aldrig tagit några lån förr eller omfinansierade snyggt sina lån. Bankerna gillade handeln så mycket att det efter hand inte fanns fler bostadslån att göra obligationer av – då gjorde man syntetiska bostadsobligationer som bar sig åt som de andra men inte hade med hus att göra. Och som en yttersta åtgärd byggde man en ytterligare nivå obligationer med de gamla som bas.

Nu uppstod ett behov av att kunna försäkra sig mot att obligationerna inte skulle ha täckning därför att folk inte kunde betala tillbaka lånen. Då erbjöds möjlighet att mot en årlig premie om så där 2 procent på en godtycklig obligations värde få ut dess värde om låntagaren inte kunde betala räntan och banken fick ta huset. Och då behövde man inte ens själv äga någon obligation! Det var alltså ingen försäkring utan ett rent finansiellt instrument, man skulle kunna säga en form av vadslagning.

Då föll det sig så att det fanns så där ett halvdussin lite egensinniga men tänkande personer i branschen som såg svagheterna i systemet. Mot sig hade de den samlade finansvärlden en hel industri som betalade goda löner och riktiga bonusar. Vad de egensinniga gjorde var att leta upp de sämsta obligationerna, de som byggde på de allra svagaste säkerheterna i lånen och sen ta vadslagning om dem. Sen inväntade man tidpunkten när låneräntorna höjdes efter de inledande två åren med lockräntor. Det krävdes lite is i magen, men det blev som förväntat: fastighetspriserna slutade stiga, och räntorna för de lån som tecknades 2005 steg planerligt efter två år 2007. Många kunde då inte betala och nu heller inte refinansiera lånen. Det tog väl ett halvår, men snart började de falla som kägler: lånen och därmed obligationerna.

Vadslagningen föll ut och med dem de företag som hade försäkrat: AIG, Merrill Lynch och till slut också Lehman Brothers. De egensinniga som hade spekulerat mot hela marknaden kunde casha in sina pengar och blev stenrika (det rörde sig om hundratals miljoner dollar). De återvann också sin psykiska balans som de hade problem med under de år då de hade gjort tvärtom mot alla andra.

Ja, jag har här i stort sett återberättat boken som jag uppfattat den – det här är ju ett område som jag inte behärskar och det är inte alltid så lätt att hänga med. Författaren Michael Lewis är ekonomijournalist och är en god berättare som tar vara på personligheternas spel. Det hela blir spännande fastän man vet hur det kommer att gå och det beskrivs med finesse.

Vad kan vi lära?

Politiska slutsatser då? Ja, det visar sig att en av obligationsmäklarna (med en vinst från sammanbrottet på sådär 100 miljoner) säger att han har blivit socialist på kuppen. Men det är mer exotiskt, det intressanta är den brist på rationalitet och riskbedömning som tycks ha dominerat Wall Streets obligationsmarknad. Finansinstituten bedömer risken för att bostadspriserna går ner som mycket liten och har alltså mycket låga försäkringspriser för höga förluster. Och man litar stenhårt på sina matematiska modeller som har materialiserats i form av datorprogram och gör sig blind för de enkla iakttagelser som kan göras i verkligheten. Man kunde ha sett på de enskilda fallen: bankerna hade fått lågbetalda jordbruksarbetare i Kalifornien att ta lån på exklusiva nybyggen, lån som de inte hade en chans att klara av, vilket alla visste, låntagare som långgivare. Ja, säger författaren, i ett samhälle där inkomst- och förmögenhetsklyftorna länge ökat fanns det bara ett sätt att få de fattiga att acceptera utvecklingen: lättillgängliga krediter.

Ja och hur gick det sen? Jo, finansföretagen med deras stora förluster – hundratals miljarder dollar – löstes ut av den amerikanska staten (med några undantag, t.x. Lehman) i oktober 2008. Det finansiella systemet räddades under ledning av några av de personer som hade varit

ledande i att föra det till katastrofens rand. Många bland fotfolket i finansbankerna är väl arbetslösa nu, men ledningarna kom väl ut ur det hela och har inte drabbats av krisen. Och lobbyisterna för finansbranschen har framgångsrikt kunnat avvärja varje försök som gjorts för att skärpa kontroll och lagstiftning.

Och till slut: det här är ju inte bara en angelägenhet för amerikanska finanskretsar. Hela världen kastades ut i en finanskris som vi ännu befinner oss i. Om det fanns någon sorts rättvisa i historien skulle det ekonomiska system som gav upphov till allt detta förkastas och revideras. Men så sker inte: den förment kloka marknaden hyllas varje dag och tillåtes styra världens gång.

Sten H.

Mellanöstern i tre svenska dagstidningar den 14 juni

Finns det trots makaronerna en logik i Israels politik?

Det stora problemet när man granskar den israeliska politiken är att den förefaller helt absurd. Efter Gazakriget gjorde Israel gällande att 7-8 israelers död väger tyngre än 1400 palestiniers. Israel isolerar och kränker Gazas befolkning mot allt förnuft. Med Kafka-aktig besatthet förbjuder Israel ena dagen införsel av makaroner och andra dagen införseln av kanel för att tredje dagen slå sig för bröstet över sin generositet när införsel av makaroner plötsligt tillåts. En utvikning om makaroner. När jag sommaren 1942 vistades i Ramkvilla utanför Växjö lärde jag mig en visa om makaroner. Så här lyder den:

"Och ryssen skulle segla och slå en japanes

Han hade ingen ammunition, han tog ju makaroner

Ani, ani, ani, mané och makaroner

Ani, ani, ani, kanel och makaron"

Jag har bara hört visan denna enda gång. Men jag har grubblat lite över den. Antagligen anspelar den på rysk-japanska kriget 1905. Ryssland skickade då hela sin örlogsflotta från Östersjön till Japan för att kväsa "gulingarna". Som bekant sänktes den i Tsushimasundet när den äntligen kommit fram. Händelsen ledde till en revolution i Ryssland och markerar inledningen till Japans stormaktsställning. Makaronerna i texten kan vara en missuppfattning av ett ryskt ord med liknande uttal som betyder kommunicé eller tvingande regeringsuttalande. Prat i stället för verkstad alltså.

Efter denna utvikning är det hög tid att återgå till huvudfrågan. Finns det någon dold logik i Israels politik - trots makaronerna?

Vilken information och vilka svar ges den 14 juni i tre svenska dagstidningar: en stockholmstidning – Dagens Nyheter, en kvällstidning – Aftonbladet, och en provinstitidning – Sydsvenskan.

1. Dagens nyheter

Amira Hass skriver också om makaroner

DN publicerade på kulturdelens avdelning Idé och kritik en artikel ur Haaretz av den israeliska journalisten Amira Hass. Hon skriver också om makaroner. Men framför allt ger hon ett någorlunda rimligt svar på min fråga som ju egentligen gäller Israels syfte med isoleringen av Gaza. Så här skriver hon:

"Det yttersta israeliska målet är att avskilja Gaza från Västbanken. En process som, vilket jag

nu säger för miljonte gången, inleddes 1991 och inte alls efter att Hamas kom till makten. Avsikten var att ominstetgöra tvåstatslösningen, som vid den tiden i världens ögon byggde på hela Gaza och Västbanken och den nära anknytningen mellan de två... Israel har drivit avspärningen till de mest absurda och småaktiga proportioner... Med det uttalade målet att få Hamas på fall har Israel utvidgat restriktionerna så att Gazabor hindrats från att arbeta, skapa, tillverka och att tjäna sitt levebröd.

Men motsatsen har inträffat. Hamas har bara blivit starkare och kunnat demonstrera uppfinningsrikedom och förmåga att både stävja intern opposition och dra till sig stöd från internationella aktivister som annars är ideologiska motståndare till dess metoder och filosofi. Belägringen stärkte Hamas till den grad att palestinska konspirationsteoretiker är övertygade om att det var Israels avsikt från första början.

Med början 1991 utvecklade Israel steg för steg allt hårdare restriktioner för palestiniernas rörelsefrihet, tills man slutligen förklarade varje Gazabor på Västbanken för en obehörig främling och infiltrator."

Amira Hass väddar till Erdogan och president Barack Obama att bryta dessa "verkligt viktiga restriktioner".

Det finns alltså enligt Amira Hass sedan 1991 en långsiktig israelisk politik för att omöjliggöra en tvåstatslösning. Ur det perspektivet handlar Israel logiskt när det genomför en långsam expansion genom ett lågintensivt krig, kännetecknat av väpnade attacker, bosättningar och restriktioner riktade mot palestinier.

Trots all kritik fullföljer Israel ståndaktigt sin linje. Skulle den politiken fortsätta kommer Israel inom kort att förvandlas till en apartheidstat eller något ännu värre. Politiken kan leda till förödande krig, där Israel sannolikt blir angriparen och naturligtvis utnyttjar etiketten "preventivt krig".

Effekten av Ship to Gaza är enligt Amira Hass att kravet på att Israel ska upphöra med sin belägringspolitik nu hörs från alla håll. Samtidigt vidgades klyftan mellan Gaza och Västbanken. Hamas stärktes, och en symbol för den utvecklingen är den iranska biståndsexpedition som nu stävar allt närmare Gaza.

Jag konstaterar att DN-artikeln är tankeväckande.

2. Aftonbladet

Just den 14 juni står det ingenting om Gaza i Aftonbladet. Däremot publicerar kultursidan en viktig artikel av Carsten Jenssen, författare (bl a till "*Vi – de drucknade*") och konsekvent kritiker av den danska rasismen. Han debatterar djärvt och klarsynt Danmarks medverkan i Afghanistankriget och visar på nio allmänt vedertagna dogmer som hämmar den offentliga diskussionen. Den svenska debatten hämmas av samma dogmer.

Man skulle ha hoppats att Sydsvenskan, som talar så mycket om yttrandefrihet och som i många sammanhang presenterar danska perspektiv, vågat publicera denna artikel om censur och självcensur om ett bokstavligen livsviktigt ämne – och inte bara om en rondellhund. Nu blev det i stället Aftonbladet som gjorde det.

9 dogmer om kriget i Afghanistan

Carsten Jenssens räknar upp följande dogmer, här i förkortad version:

- 1, danska soldater är enbart goda, älskar barn och kämpar för kvinnofrigörelse;
- 2, danska soldater vet bättre än journalister;
- 3, Natos ibland uttryckta självkritik gäller inte de ofelbara danska soldaterna;
- 4, Afghanistan äger varken historia eller kultur;
- 5, det dör inga människor i Afghanistan;
- 6, talibanerna är bara mördare;
- 7, de danska soldaterna har kommit för att skapa demokrati;
- 8, om vi inte skjuter talibanerna där så kommer de hit;

9, om vi drar oss ut ur Afghanistan betyder det att de soldater som redan mist livet dött förgäves. Varje omnämnande om ett tillbakadragandet är alltså absolut tabu. Givetvis utvecklar Carsten Jenssen uppkomsten av de nio dogmerna och konsekvenserna av dem.

Det som gäller danska soldater är rimligtvis lika giltigt beträffande svenska, även om våra förluster i Afghanistan är mindre. Carsten Jenssen visar deras förödande inverkan på det fria meningsutbytet.

3. Sydsvenskan

Som bekant togs Sydsvenskan helt på sängen av Ship to Gaza och den mordiska israeliska bordningen. Inte heller var man beredd på världsupinionens starka reaktion, som man dock motvilligt tvingades acceptera eftersom den företrädde av personer som president Barack Obama, Ban Ki-moon, Carl Bildt, Cordelia Edvardsson och organisationer som EU.

Tidningens förvirring kommer sig av att redaktionen i stort sett undertryckt debatten om Gaza. Händelseutvecklingen i Mellanöstern i har under många år konsekvent beskrivits uteslutande ur ett israeliskt perspektiv.

Sydsvenskans kompetenta nyhetsjournalister har visserligen sammanfattat saken i korta artiklar på utrikesidorna och ibland har TT-telegram publicerats bland nyhetsnotiserna. På opinionssidorna har däremot analyserande debattartiklar lyst med sin frånvaro.

Inte heller den 14 juni berördes Gaza på opinionssidorna. På sidan A16 publicerades dock ett reportage.

Monopoltidningen Sydsvenskan har svikit läsarna

Sydsvenskan tvingades häromdagen brådstörtat förstärka sin redaktion med en dansk utrikeskorrespondent, Eva Plesner, som för tillfället befann sig i Gaza. Hennes första artikel, som har rubriken "Slut på moppe, karriär och vattenpipa" handlar om hur Hamas inskränker kvinnornas frihet i Gaza så att de måste försaka de ting som nämns i rubriken.

Eva Plesner vet uppenbarligen vad hon talar om och sammanfattar slagfärdigt den efter Ship to Gaza vedertagna sanningen om blockaden med orden. "För kvinnorna är Gaza ett dubbelt fängelse. Porten bevakas av israelerna och Hamas är fångvaktare." Däremot saknas både orsaksanalys och framtidsperspektiv. Ett kompetent reportage helt enkelt.

Den 17 juni publicerades ett nytt reportage under rubriken "30 000 barn går inte i skolan alls". Där framhålls att av Gazas 640 skolor är 280 skadade och 18 totalförstörda. Noll har byggts upp, eftersom Israel blockerar all införsel av byggmaterial. Tusentals skolbarn har mist föräldrar, släktingar, hem, vänner och grannar. 20 000 byggnader är helt eller delvis förstörda. Det är första gången verkligheten i Gaza får en adekvat beskrivning i Sydsvenskan. Hittills har tidningen nöjt sig med hånfulla kommentarer i förbigående ("det är ingen ände på eländet i Gaza").

Det är dags för slutsatsen: I rikstidningarna förs liksom i Sveriges Radio en initierad och mångsidig debatt om Mellanöstern, men i Region Skåne har monopoltidningen Sydsvenskan hittills svikit läsarnas behov.

Vi får hoppas att Eva Plesners artiklar innebär ett trendbrott och att opinionssidorna drar politiska slutsatser av verklighetsbeskrivningarna.

Hittills har skåningarna måst nöja sig med rapporteringen i t ex Veckobladet.

Gunnar Stensson